

ПРАВО НАРОДА

НОВИНЕ СОЦИЈАЛНО ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ.

Број 37.

ШИД, 3. септембра (16.) 1909.

Год. III.

Илази сваког четвртка. Управа и уредништво налазе се у Шиду, у стану В. Кораћа. Цена је „Праву Народа“ заједно с прилогом „Народни Глас“ за Аустро-Угарску с Босном и Херцеговином годишње 4 К, за све остале државе 5 К 60 фил. На пола и четврт године размерно. — Поједини бројеви стоје 8 фил.

Пред политичком сезоном.

Јесен наступа, а с њоме и сезона политичких борба. Заплет у Аустрији, криза у Угарској, апсолутизам у Хрватској и Босни и Херцеговини, напетост у Европи, ишчекивање ратних заплета на Балкану — ето то је слика политичког положаја, који је за нас од одлучне важности.

Под утиском ових прилика највећом напетошћу можемо да ишчекујемо развитак политичких прилика код нас у Хрватској. На једној страни шака властодржачких слугу под командом Рауха, Франка и Цуваја, којима је једини задатак повратити доба Куеново, притисак и политичко неправље, а на другој страни читави народ, који тражи праву уставност, тражи политичке слободе.

Борба, која се води неће бити краткотрајна, нити ће се једном битком одлучити. Ропство народа и политичко неправље радних класа не да се одстранити борбом од једног дана, или једне године. Такова борба траје деценије, а често и стотинама година.

Наш радни народ у својим најширим слојевима још није политички просвећен ни организован. Зато се још надају полигички кшефтари, да ће га смести и смотати. Тек од часа до часа у тој борби севне искра, која показује да и у властодржачким редовима просијава сумња у властиту снагу.

Ових се дана Цувај опет дао на пут у Беловар. Тамошњи велики жупан *Георгијевић* поздравио је у жупанијској згради Цуваја. Рекао је, да је Хрватска, Славонија и Далмација пре 800 година ступила у савезништво с Угарском, а под којим уветима, није стално, јер зато докумената немамо. Уговор вршио се неко време праведно, но у другој поли 18. века и првој поли 19. века пореметише се ти одношаји, док није дошла кобна година 1848. Каснија нагода установила је права и дужности обих савезника. Угарска их је кршила и натерала читав на-

род у редове опорбе. И дошла је и г. 1906. Изгледало је, да ће се прилике променити. Но надође злосретна 1907., а с њом злогласна, да се оштрије не изразим, прагматика. Позива подбана у име читавог народа беловарско-крижевачке жупаније да узнастоји, да се прагматика докине, тек онда моћи ће народ с поуздањем гледати у своју владу. Хрватска уз чисту нагоду биће искрена и верна савезница Угарској, а док се то не догоди, најоштрија борба за своја права.

Према „Обзору“ рекао је *Георгијевић*:

„Тако дуго, докле прагматика опстоји, народ, чиновништво, а ни он сам не може за владу бити“.

Цувај да је био сав сметен под утиском овог „поздрава“, па је у одговору промуцао, да ће се у регниколарним депутацијама решити, у коју врст спадају жељезнички чиновници и којим језиком имаду да се служе. На то је велики жупан унао уздигнутим гласом у реч: „То је већ законом решено.“

Овај догађај међу крупном господом и ако нема можда оне политичке важности, коју би јој некоји радо дали, ипак показује, како чак и крупна господа осећају, како су у великој мери немоћни против узбурканог народа.

Зато је разумљиво, зашто сву своју снагу упиру на то, да спрече даљње политичко просвећивање народа, или како они веле раздраживање. Наш реакционарни закон о праву сакупљања даје им оружје, да забрањују скупштине. Али зар ће се тиме господа властодршци спасити?

Моћни покрети народа за своје ослобођење не даду се спречити владиним наредбама и полицајним забранама. Напротив оваковим се мерама ти покрети само подупиру и унапређују.

И забрањивање састајања и зборовна у настајућој политичкој се-

зони не сме нас смести у нашем раду. Ми морамо напред! Наша свест и организација мора напредовати. На забране и забранице властодржаца морамо одговорити појачаним радом у самом народу. Нека не буде ни једног села, где се неби држали мали ограничени сасанци, макар и од 5—6 особа. Сваки од нас нека постане агитатор и одушевљени раденик на делу ослобођења радног народа. На забране зборовна треба одговорити појачаним радом на ширењу наше штампе, на учвршћењу и изградњи наше организације.

И онда ће доћи дан, кад ће и другим властодршцима, као овом Рауховом великом жупану пући пред очима, да се против целог народа ипак не да ништа учинити!

Како народ живи?

Бројке говоре! Што нам вреди све наклапање разних мудријана и народних „усрећитеља“, који не престано приповедају о неком народном благостању и његовом подизању, кад даномице видимо, да је другачије на свету. Та зло беда и невоља бију сиромашни радни народ све више и више из дана у дан. Порези, скупоба, израбљивање, лихварство, пљачкање и стотину других ствари узрокује, те народу све горе и горе бива. Он пропада, он се насељава, он бежи главом без обзира. И онда нам још долазе „патриоте“ причати о „лепој“ и „нашој“ домовини? Заиста већега подругивања не може већ да и буде, него ли што је, кад се народу прича о домовини, о држави, за којом он тобоже треба да чезне, о борби за народне идеале и тако даље и тако даље. Та народ, прави онај народ у сељачкој колибици и надушљивој и убајајућој радионици и творници гине од сваког зла, мучен, израбљиван, потлачен и заробљен...

Пред нама је најновија статистика, додуше не из Хрватске, али из Угарске, но ту и тамо живи

народ једнако и готово исто. Можда је код нас у Хрватској јоште нешто и горе. А та нам статистика грозне ствари казује и најтамнију слику доводи пред очи. Она нам вели, какво је пропадање малих поседника у Угарској. Ето нека говоре бројке:

у време последњих 30 година пао је број самосталних поседника земље у Угарској за 180 хиљада, а у самих последњих 10 година за 48 хиљада. Број сељачких бескућника порастао је од г. 1890. до г. 1900. за 456 хиљада. У години 1870. било је у Угарској 189 хиљада продаја и дражби поседа, а у години 1903. постигао је тај број силну висину. Те је најмање године било у Угарској ништа мање него 595 хиљада дражби поседа. Промене су поседа у последњих 27 година порасле за 225 по сто. У години 1903. укњижиле су грунтовне области на 350.492 имања дугова од 718 милијуна круна.

Но на другој страни видимо сасма другу слику. Једни пропадају — други се дижу. И тако пропадањем малопоседника нагомилалају се поседи у рукама велепоседника. Тако имаде у Угарској 3768 велепоседника у својим рукама око 18 милијуна јутара плодне земље, а 1 милијун 664 хиљаде малих и средњих поседника има једва око 19 милијуна јутара. Тако на једнога велепоседника отпада попречно око 4787 јутара, а на малог и средњег тек око 7 јутара земљишта.

Један дакле човек, којему је сва заслуга да се родио као богаташ поседује већ при породу своје просечно око 5000 јутара земље, а сиротињско дете нити 10 јутара. А ту су рачунати тек мали и средњи поседници, који имаду нешто, но колико ли је милијуна оних, који немају нигде ништа својег, који су без куће и кућишта,

који су вечне слуге и вечно робље господарећих класа?

Ми гледамо у ову црну неправду, ми се изражамо над овим страшним нерамерјем, над овом големом неправдом и протусловљем данашњег друштва. Ми се огорчавамо и буним, ми постајемо револуционарци. А што нас све то чине грађанско-капиталистичке класе? Оне нам долазе да причају по ародном благостању, о народним стечевинама о државном праву, о тријализму и мађарској јединственој држави и тако даље. Све, све је то пуки швиндл и обмањивање народа, да заборави на своју беду, која га тишти и убија. Све је то једна пука опсена, коју грађанске класе требају, да замажу здрави народни вид. А народ слеп, заглупљен и поживинчен слуша и клипше за својим „првацима“ и мисли, да баш то тако мора да буде и да је то сам бог рекао, е он мора на вечна времена остати магарац, који тегли и вуче и носи сав поредак на својим леђима, сам да страдава и гине, а други да се весели, пландује, пљачка и одире народну кожу.

О људи, о робови, докле ћете да подносите јарам свој! Кад ли ће човек постати сам свој — слободан? Кад ли ће увиђети, да ослобођење радничке класе, може да буде само њеним властитим делом?!

Политика.

Раухов повратак.

Новине јављају, да је Раух опет био у Пешти и да се оданде повратио у Загреб, да преузме водство владе. Његово шестнедељно заточење у Мартијанцу тако се довршило. Он се повраћа у Загреб, да види што му је његов први доглавник до сада учинио.

Цувај даље кортешира.

Међутим његов први доглавник још увек увиђа, да није за ових шест недеља

дошао никуд даље. Зато се опет дао на пут неба ли у 12 часу још штогод прикупио у уставну странку.

Међутим му се у Беловару догодило, да му се побунио и сам велики жупан Георгијевић, о чијој беседи данас говоримо у уводном чланку. Чак и беловарски српски поп прочитао му буквицу у српској цркви, пак му чак и посету није узвратио, што је велика увреда међу господом.

Тако Цувај шепртљари још увек у нади, да ће ипак постићи било што.

Забрањивање скупштина.

Највећи је страх данашње властодршце у Хрватској, да се народ не би досетио и увидио њихову слабост. Раухова енергија и застрашивање данас је више смешно, него ли озбиљно.

Зато сад господа свом силом забрањују скупштине и састанке, да тако спрече упућивање народа о данашњим политичким приликама. Јадници! Зар не увиђају, да тиме сипају сламу на ватру?

Зар они збиља не увиђају, да народ из скупштинских забрана најбоље увиђа, да није нешто чисто по среди? Зар они не увиђају, да забрањивање скупштина народ још јаче заинтересира, пак се те владине ударце настоји да парира!

Тук на лук.

Добро! Кад влада забрањује скупштине, то су си некоји опозициони нар. посланици ставили у задатак, да ударе тук на лук. Иду од села до села, од куће до куће и упућују народ, какве су данас прилике у земљи.

Други је тук на забрану скупштина ширење новина. Кад нам не даду зборове, ширимо наше новине, у којима се оно пише, што би се имало на зборовима говорити. Тако ће се ипак народ моћи упутити о политичким приликама у земљи, пак макар и хиљаду забрана пало!

Изборна борба.

Пошто се велеиздајничка партија приближује крају и пошто је јавна тајна, да ће одмах после ове партије бити избори, то цела ова садања борба има значај изборне борбе.

Стога се већ на све стране чине живе припреме за будуће изборе. Траже се кандидати, а Раухова странка никако, да се роди.

Угарска криза.

Угарска криза почиње, да се разматва. Држе се министарске седнице и већања, како да се исплива. Најновије вести јављају, да су се министри сложили у тој подлози, да се банковно питање сада скине с дневног реда, а изборна реформа проведе такова, да се Андрашијева основа

Дигните се, браћо!

Нестор Жучни.

Стресите са себе плашт вековна страха
Што вам мори душе, као отров гује;

Устаните једном из блата и праха!
Као силна деца ватре и олује

Дигните се, браћо!

Не будите више руља, која пузи;
Повизно и роцки што за милост моли;

Не плачите! Чујте: крај нека је тузи;
Не тугује онај, ко Слободу воли!

Дигните се, браћо!

Нек раскину једном снажне мишице ваше
Копч, ког је злобно неправда вам свила;

Нека виде они, што вам за врат сташе,
Да сте и ви снага, да сте и ви сила...

Дигните се, браћо!

Дуж напретка људског зове вас и чека;
Зар нит његов свети са вама да труне?

Устаните! Ил' ће будућност далека
И сам спомен на вас љуто да прокуне!

Дигните се, браћо!

Женски Азев.

Руска мочвара с њеном тајном полицијом, којој је врховни шеф ф. м сам цар, шири и даље свој отровни задах. Бурзев је поновно открио шпијунку и то у особи Јенаје Јученко, рођене Геригрос која већ петнаест година тера свој гњусни агент-провокатерски занат са руским револуционарцима. Бурзев ју је ових дана присилио у Берлину, да му је пред сведоцима признала, да је била у служби тајне руске полиције. Јученко је кћи једне богате руске породице те је свој одвратни посао започела већ 1894. у својој 23. години.

Шпијунска перфидија.

Након што је открила многе завере, које је сама уприличила, па и ону Раскуцинову против цара, уапсила ју је полиција по њеном властитом налогу, те је она одседила на властиту жељу једанаест месеци затвора. Изинавши напоље као „мученица“ почела је тек право са својим одурним послом, а држава јој је довисила плаћу. Њена је тајна била тако отајствена, да је и код самих нижих полицајних чиновника и области била описана као опасна револуционарка. Изинавши из затвора отишла је у Москву, где је учинила одмах добрих услуга руској полицији.

промени у толико, да би се укинули тро-гласци и да би сваки неписмени добио читави глас. Колико има истине у томе, за данас се још не да рећи, но за кратко време биће свакако изведено на чистац.

Сјајна изборна победа у Њемачкој.

Код накнадног избора у Столберг-Шнеберг у Саској добио је друг Шефли 21.178 гласова, а грађански кандидат Јорверк 9.368 гласова. Шефли је дакле претежном већином изабран. Резултат је управо сјајан. Социјална је демократија према избору од год. 1907., кад је добила 19.000 гласова, порасла за 1.178 гласова. Та је победа надмашила и сјајни број гласова у год. 1903., кад је број гласача износио 20.096. Томе су напротив удружене грађанске странке према год. 1907., кад су добиле 14.606 гласова, изгубиле више од 5.000 гласова. Дobar обрачун за нетом проведenu финансијалну реформу!

Вести.

Зборови по Срему. До сада је у споразуму с нашим шидским тајништвом закључено, да се пријаве и сазову следећи зборови:

21. септембра по новом (недеља) пре подне у 1/8 сати у Шиду, у Цигури пред Рауховом гостионом.

Исти дан, после подне у 1/4 сата у Адашевцима.

26. септембра по нов. (недеља) пре подне у 1/8 сати, у Инђији. Сат и место, као и име немачког говорника најавиће се посебним огласом.

27. септембра п. н. (Крстовдан) пре подне у 1/8 сати у Дечу. Дневни ред свих ових скупштина јесте:

Политички положај и борба за опште изборно право.

Говориће на свим овим зборовима друг Витомир Кораћ.

Другови оних места, који се још нису споразумели између себе, кад да се одржи збор, нека то чим пре учине и своју одлуку најаве шидском тајништву.

Велеиздајничка парница. Државни одветник још увек говори свој оптужбени говор. О ублажењу оптужбе до часа кад

Из шпијунске мочваре.

Ту је 1907. издала младу револуционарку Фруму Фрумкину, коју је сама Јученкова наговорила на атентат против Рајнбота, сама га засновала, а онда ју издала, те је Фрумкина била уапшена. Њено је последње издајство било у г. 1909., кад је руској полицији лифевала читаву чету револуционараца, а међу тима и једног свог интимног пријатеља с болесном женом. Писма што су пре издајства писана тој болесници управо су узор шпијунске лицемерности. Она је била у вези с Азевом, а за даћа јој је била, да уништи истакнутије руске револуционарце.

ово пишемо, још нема ни спомена, а судећи по његовим досадашњим извађањима неће ваљда ни бити.

Иза говора држ. одветника говориће обранбене говоре којих 13 бранитеља. А онда ће доћи опет одговор држ. одветника и коначно закључити говори бранитеља. Онда следа пресуда. Дакле свега још по прилици један месец дана.

Како се код нас суди? Пре више месеца пребацио је проф. Масарик у бечком парламенту, и „Обзор“ то поновио, да је судица истражитељ у велеиздајничкој парници др. Кошутин као судица у Лудбегу кривотворио један записник. Услед тога тужио је др. Кошутин одговорног уредника „Обзора“. На самој расправи, која је била предпрошле недеље навео је др. Хинковић као бранитељ оптуженог да је др. Кошутин збиља при некој расправи исказ једног сведока криво диктирао у записник, па да је код поновног поступка исправно реч „има“ у „нема“, а касније опет променио у „има“. Касније је др. Магдић ради тога поднио пријаву и затражио против дра. Кошутина дисциплинарну истрагу. Ова се свршила тако, те је др. Кошутин добио опомену, да у будуће поступа коректно! Др. Кошутин тужио је негодно биве онда и дра. Магдића ради увреде поштења, али кад се показала истинитост његових навода, одустао је др. Кошутин од прогона против њега.

Суд је одбио све сведоке дра. Хинковића, које је он предлагао, да докаже, да је овако збиља било. Међутим ипак се установило на расправи да је реч „има“ у записнику била радирана и исправљена.

Унатоц свега тога осуђен је одговорни уредник „Обзора“ на 3 месеца затвора или 900 К глобе, а осим тога још и 150 К трошкова! Тако се код нас суди!

Југословенско социјалистичко друштво у Филадельфији у Америци послало нам је Дол. 490 као потпору ухацијеним друговима Мошоринском и Тушановићу, коју смо им своту одмах послали. Приложили су ови другови: по 50 центи Л. Стојаков, М. Удовички и Ј. Ебнер; по 25 центи Д. Никшић, М. Милковић, Д. Гајић, В. Бакалић, Ј. Маргушић, М. Кончић и Омер Ковалев; по 15 центи Н. Кафка и Ј. Вираг; по 10 центи Ј. Мекер и К. Маркуш. Осим тога приложило је друштво из своје благајне 1 долар. Угледали се у ове прилагаче и остали наши другови у Америци!

Милитаризам — убица. Опет се догодила једна ужасна посрећа, једно право злочинство на народној крви. Дакако да се ова ствар хоће да забашури, али је ипак на жалост истинита. Ради се о највећем убојци и крвочлочином злочинцу милитаризму. Ево што се збило на војним

Из шпијункина живота.

Та је одвратна и гњусна жена имала поштена мужа, с којим је имала и синчића, што још и сада живи. Муж се с њоме растао — ко зна какви га разлози натераше. И тог сина је она имала са собом кад је Бурзев дошао к њој и измамио од ње њезино признање. Она је људе мамцла к себи, наговарала на атентат, давала им из својих властитих руку бомбе, које су онда полицијоти њеним издајством упућени ловили и анисли. То би била слика жене, коју је још пред пар дана видео Бурзев у Берлину, а која је управо права и жива слика шпијунске, перфидне и крвничке руске владе.

вежбама, како нам извешћује не какав социјалистички лист, већ црно-Жути „Agr. Tagblatt.“

Четни дио налазећи се на вежбама у Кривошијама (Далмација), имао је ових дана провести силовити ход. Чете су кренуле на вежбу у 4 сата у јутро, а вратиле су се у 3 сата после подне. Течајем 11-сатне вежбе остали су часници и момчад без икакве окрепе. Многи официри и војници срушише се на ходу или оболеше, а многи од њих тешко болесни, допремљени су у дубровачку болницу. Међу тим војницима имаде их много, који су пролетос вршили врло напорну пограничну службу. Дописник „Agr. Tagblatta“ је са неким војницима у дубровачкој болници разговарао, па су му рекли, да осим врло водене црне кафе нису могли од 4 сата у јутро до 3 сата после подне нигде ништа појести ни пити, пошто није нигде било ни кашље воде. Укупно је оболело 200 момака и 13 официра. Влизу Дубровника срушио се један причувник од сунчанице и остао на месту мртав. Течајем хода пао је и издахнуо причувник Иван Бокић из Љубушкога, отац двоје деце. Жену његову, кад је сазнала за ту несрећу, ударила је кап. Дечица — осмогодишњи дечак и петгодишња девојчица — дођоше у Дубровник и ту их је општина узела под своје окриље и отпремила их натраг у Љубушки.

Коначно биљежи дописник, да је проти одговорном заповеднику те вежбе поведена истрага. Како ли ће свршити? Вероватно с одликовањем за заслуге!

Све нека буде свачије заједничко. Већ данас имамо заједничке (општинске) школе, улице, шуме, пашњаке итд. У градовима ретко се где пали петролеумска светиљка или лојена свећа, него се с једног места осветљују улице и куће плинском или електричном светлошћу. У многим градовима је осветљење општинско, заједничко, а тако и водоводи. У многим државама жељезнице су заједничке, државне, а поште су свуда државне.

Сада се јавља из Шарлотенбурга у Немачкој у новом напретку у том правцу. Тамо ће се уредити чишћење соба од прашине с једног места. Биће подигнуто спремиште са стројевима, који ушну (пумпају) прашину. Од спремишта до кућа бити ће намештене цеви, кроз које излази прашина. У свакој соби биће намештена по једна „уста“, која увлаче прах.

Стројеви ће тако опет преузети на себе један нездрав посао, стројеви ће коначно уз малу помоћ људи преузети на себе све и најтеже послове.

Истина, стројеви (машине) у рукама капиталиста наносе страховито проклетство радном народу, али када стројеви постану заједничко власништво, биће онда благослов за читаво човечанство.

10 хиљада блудница испод 10 година. Беда, милитаризам, тамнице, бордели (блудилишта) — то су споменици данашњег поретка, данашње капиталистичке цивилизације.

Лондон је најнапредније светско средиште, срце света. У томе срцу капиталистичког богатства, највећи је број голих пролетараца (бескућника) највећи је број жртава проституције. У Лондону има десет хиљада блудница испод десет година.

За два штерлинга купићете девичанство. Два штерлинга, то је текућа тржишна цена. Два штерлинга — и једној бедној, гладној девојци прву страшну крваву спомен. Сломићете цвет.

Сократ, који се је родио пре Христа, ускликује је: „Једног ће дана бити светла!“ А двадесет и два века касније Волтер је љутито завикао: „Али која тамна ноћ крије јоште свет и ствари!“ А двадесет и три века касније дође Маркс, да ужеже ново светло, које ће засјати као ново

сунце, као сунце среће, доброте и братства целом човјечанству.

Зато, у борбу проти гњилежу ове проституиране дружбе и проти онима, који у блату овом уживају. Да живи социјализам!

Милостиња и социјализам. Неки људи мисле, да се социјализам састоји у жељи да побољша стање сиромаку милостињом.

То није истина. Социјализам настоји да од страни узроке, који стварају сиромаштво.

Милостиња нема ништа заједничког са социјализмом.

Милосрдни људи пруже новчић сиромаку.

Социјализам ставља питање: „Зашто тај човек треба туђи новчић?“

Ајте говорите с нашим господом, с разним мудрацима и патриотима, пак ће вам рећи, да су и они социјалисти.

Ставите им следеће питање у којему лежи језгра социјализма: „Од куда долази невоља данашњег радника?“

Пазите добро на одговор. Ваљда неће знати ни одговорити; а ако одговоре, сигурно ће набрбљати силу бедастоћа и протусловља, али никако неће рећи: „Невоља данашњег радника произлази од истог врела, као и богатство капиталиста, то јест од неплаћена рада“.

Украли на хиљаде јутара земље. Ових дана ће у једној вароши Америке започети опет један процес против лопова из „бољега“ друштва, који су у Аласки украли — не јаје, кокош или вола — већ 200 хиљада јутара најбогатије земље, у којој се налазе неиспривне наслаге црног дијаманта — угљена. Крадљивци су богати власници угљокопа, а према очитовању владиних чиновника, земље су се домогли превариом укњижбом и на друге разне швиндлерске начине.

Хоће ли ови велики лопови бити кажњени и како, то је велико питање.

Жртве маневра. Босна је чувена због својих маневра. При највећој врућини приређују заповедници војничке игре. Не питају, какво је време, дал је паметна ствар и у миру убијати војнике. Сећајмо се само Билека, где је толико војника пропало од силне припеке. „Дубровник“ лист далматинских Срба сад исто јавља. Пре но што је кривошијска маневра отпочела, пао је један војник услед удара сунчанице. Осим њега двојица су погинули од грома, један громом тешко ударен лежи још и данас. Један војник настрадао је, кад се по најжешћој киши пењао уз врлет, све док му се отргнуо камен, за кога се ухватио, и он се стрмоглавио. У самој маневри напорни маршеви, који су понекада трајали до 14 сати, многе су потпуно онеспособили. Тако од 700 људи повраћено је 200, који су пали и нису могли даље ићи. Много настрадаше војници од изменичне припеке сунца са jakim кишама. Војници су оболели од запаљења плућа. Званично све донете вести оповргавају се и тврди се, да долазе из српских кругова, зато су и претеране. Све је то једно од куда долазе, питање је, дал су истините.

Ђорђе је опет убијао? У Србији још нису заборавили, да је злогласни бивши престолонаследник толико туко свог слугу Колаковића, да је овај од претриљених удара умро у болници. „Звоно“ доноси сад нову али сличну вест. Бивши престолонаследник на смрт је мучно свог француског шофера, вођу аутомобила. Престолонаследник трудио се, да заводи трагове, али „Звоно“ не да се застрашити и прети,

да ће још новије ствари изнети о овоме великом и славном српском човеку и родољубу.

Дописи.

Ириг.

Лећи лечник. Наш лечник др. Грчић наш је велики противник. Мрзи социјализам и радо би га уништио. Просто му било! И већи, крупнији и чувенији докторчићи то су до сада покушали, али узалуд. Дакле нека куша и наш лекар др. Грчић. Ми немамо ништа проти томе, бар ћемо се огледати на бојном политичком пољу.

Имамо ми овде у Пригу и више таквих противника. На сва уста вичу против социјалиста. Пошли би их у чаши воде. Али кад се овде привреде социјалистички зборови, тад неће ови јуваци на меџдан, да пред целим народом кажу шта имаду против социјализма и социјалиста. Не! Они се онда завуку у мишје рупе и ни мукајет.

Такви један наш противник је и овдашњи лекар др. Грчић. Он би радо прогањао и уништио социјализам, али не нигде јавно већ подмукло и потајно. О његовом начину побијања социјализма ево један красан пример.

Један наш друг позвао га својој болесној жени. Кад је др. Грчић дошао није дотични друг био код куће. Чим је др. Грчић ступио у собу, запала му за око слика Карла Маркса, која је висила на зиду. Није ни гледао на сиромашну жену, која се свијала у грчевима, већ је овако болну стао напастовати ради Марксове слике питајући је: Какви вам је то Чивут? Кад је болесна жена одговорила, да је то Марксова слика, почео је др. Грчић грдити јој мужа, измивајући га лудом лудини.

Ето тако се понаша др. Грчић. Сретан је да муж болеснице није био код куће, да тога „академски образованог“ господина опомене на учтиво понашање у туђој кући и на вршење његове лекарске дужности. У место да се брине око болесника, он с њим хоће да води политичке препирке. Леп лечник!

Ми ово износимо на јаву, да се др. Г. једном окане таквог лудог и нечовечанског поступка с болесницима. Није му то први случај. Тако је позван једној удовици. Више се интересирао коме ће она оставити свој иметак, него ли која ју боља мучи.

Ако се дру. Грчићу хоће политичких препирака са социјалистима, ми му увек стојимо на билези. Само нек се маце болесника и нек врши своју дужност.

Љ.

Ашања.

Наша општински башибозуци. О нашим општинским дахијама било је већ и превише говора у „Праву Народа“, па опет никакве помоћи. Јасно нам је, да га штите крупна господа на влади и код жупаније. Они би радо опет у сваком селу имати по једног Шнајдера, јер само се тако надају, да би могли над народом господарити. Но то нас ипак неће сметати, да изнесемо на јаву свињарије, које се и даље догађају у нашој општини, по жељи општинских башибозука, под заштитом котарских и жупанијских паша и дахија.

Пре 3—4 недеље било је одређено да се вози камен на држ. цесту и то према марви, као што се то сваке године вуче. Но како је то разредно наш драги Шнајдер? Сви ови, који су сведоци у истраги

против њега, добили су по 2½ метра да вуку као на пр. Петар Миловановић, Груја Илић, Стеван Илић и остали. Дочим на против већници и други његови пријатељи који имаду боље и више марве добили су само по 2 метра. Они који по 6 коња и по 2 плуга волова имаду, добили су само по 3 метра, премда би морали троструко добити као на пр. његови већници Вељко Миливојевић, Меда Зорић, Јован Плочарац, Срета Југовић и други.

Месни судица — крадљивац. У нашој општини је присни Шнајдеров пријатељ и већник Стеван Гавриловић уједно и месни судица. То је врло насилан и безобразан човек. Он са 70 ком. матори свиња непрестано је у кукурузњем потесу и харачи сиротињски кукуруз. Редари су га више пута јављали начелнику и бележнику Шнајдеву, али узалуд. Судица-потричар не плаћа нити редарима угона, а камо ли глобе. На 26. августа на пр. ухватили га редари са 70 ком. матори свиња у кукурузњем потесу, па су сав чопор потерали у обор. Но на крају села дочекају их 3 сина меснога судца, те им отму свиње. Редари јавили бележнику и замоле заштиту, али славна општина ни мукајет. Да је то ко други учинио, познао би Митровицу, а овај жалосни судица нити глобе, нити угона не плаћа. Наравно, да он неће са својих 70 ком престати трети сиротињску муку. Безобразан је доста, да то чини, а бележник се нити не осврће на све пољске штете овог човека.

Цигани изван закона. Од како су наши Цигани тужили Шнајдера ради његових чуда и покора, од то доба морају искутити сву његову злоћу и обест. Тако им неће никако да издаје путнице на коње. Пошто ови људи у великој мери живе од трговине с коњима, то их на овај начин силно оштећује. Но што мари зато Шнајдер! Он има власт у шакама, пак хоће да се свети.

Тако наше село још увек трпи под неваљалствима наших власти. О свим овим свињаријама одмах се подносе пријаве вишим властима, али без икакве помоћи.

И онда се та господа чуде да народ код нас мрзи и презире представнике власти. И шта више још се надају, да ће ратари изборници гласати за њих код будућих избора и да ће бирати оне, које му препоруче Шнајдер, Лешић или Хидегети? Варају се љуто! Народ је већ толико зрео, да више неће радити за своје мучитеље и глобације.

Љ.

Књижевност.

Petar Krapotkin: Omladini. Izdao odbor socijal-demokratske stranke u Spljetu. Cijena 20 filira.

Ово је наслов мале књижице из пера знаменитог руског револуционара Петра Крапоткина. У њој се живим речима цртају прилике данашњег друштва и износе сукоби, у које запада појединац у борби за срећу и добробит човечанства.

Свим нашим друговима, који читају латиницу, ову књижицу најтоплије препоручујемо. Наручити се може и преко нашег уредништва.

ЛЕДА НА ПРОДАЈУ!

има у Шиду.

Пближе у уредништву

„Права Народа“.